

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

73. An homicida teneatur restituere damnum, quod per accidens familiaribus, & amicus occisi ex eius morte secutum sit? Ex p. 5. tr. 4. res. 56.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

si filiis valde egentibus condonet occisori omnem restitutionem: valebit tamen in conscientia, nisi fortasse lege positiva non permitatur ei, nisi alicuius certe portionis bonorum dispositio, v.g. tertie, quartae, vel quintae, tunc enim non valet remissio, nisi iuxta hanc moderationem, vt quidam volunt. Alij tamen non addunt hanc limitationem, quia tale debitum cum ab honestissimis viris plerumque condonari soleat, non videtur ceteri inter bona creditoris, de quibus loquuntur leges, portionem legitimam praescribentes: nemo enim cogitur huiusmodi actiones ex delicto, vel iniuria nascentes in censu suo numerare.

RESOL. LXXI.

An interficiens aliquem non habentem filios, aut alios cognatos intra tertium gradum, teneatur ad aliquam restitutionem?

An in tali casu debeat aliquid in foro conscientiae restituere fratribus occisis, quidquid sit in foro iudiciali: Ex part. 5, tr. 6. & Misc. 2. Res. 22.

DE hoc casu in facti contingencia olim interrogatus fui, & negatiue respondi, quia interficiens hominem non habentem filios, aut fratres haeredes, sed alios, non ita coniunctos, non tenetur aliquid restituere ratione dicti homicidij; quia in conscientia circa extraneos haeredes nullum damnus considerari potest, vigore cuius teneatur homicida ad aliquam restitutionem, cum defunctus si adhuc viuus esset, non teneretur eis alimenta praestare. Et ita hanc sententiam tenet Mercatus 11. de restitu. cap. 6. & Ioan. Valer. in differentiis vtriusque fori, ver. Restitutio, differ. 8. qui plus addit cum Soto lib. 4. de iust. q. 6. art. 1. ad 3. nempe, nec fratribus in tali casu deberi aliquid in foro conscientiae, quidquid sit in foro iudiciali.

RESOL. LXXII.

Quibus haeredibus titulo alimentorum teneatur homicida restituere?

Et an tam fratres, quam alij haeredes extranei succedant in iuribus debitorum realium, quae defunctus habebat ante mortem; unde expensae, quae fuissent factae in curatione, v.g. vulneris, restituenda sunt haeredibus quibuscumque, quia ad illas habebat ius defunctus ante mortem: Ex part. 5, tr. 4. Res. 59.

RESPONDEO quod occisor solium videtur obligari parentibus occisi, filiis, & vxori. Vnde contra Mercatum de contr. lib. 6. cap. 5, inferitur, quod non teneatur restituere fratri, quia nec est haeres necessarius, nec censetur vna persona cum eo, vt censent supradicti. Ita Caestlin, in compend. Theol. moral. tr. 10. c. 3. num. 2. Becanus de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. q. 14. de restitu. conclus. 3. & alij. Imo Fillucius tom. 2. tr. 32. cap. 8. num. 107. & Lessius (quod est valde notandum) lib. 2. cap. 9. dub. 26. num. 157. aduertit probabile esse homicidam non teneri restituere vxori, si illa nullum notabile detrimentum accepit, vel si ex commode potest nubere; tunc enim non censetur in re sua laesus, ita vt damnus pecuniarum accepit. Vnde Tannerus tom. 3. disp. 4. q. 6. dub. 4. n. 122. etiam satis probabile putat, si occisus de pretio non conuenit, dum viveret, & parentes ac vxor non egerat alimentis, nec filij necessarii ad vitam, non teneri homicidam ante iudicis sententiam aliquid restituere. Ita

Tom. VII.

ille. Licet contrarium doceat Sanchez in opus. tom. 1. lib. 1. cap. 4. dub. 1. neg. 9. vbi statuit teneri homicidam restituere haeredibus, etiam si sint diuites, & aliunde victum habeant.

2. Aduertendum est autem hic tam fratrem, quam alios haeredes extraneos succedere in iuribus debitorum realium, quae defunctus habebat ante mortem, vnde expensae quae fuissent factae in curatione, v. g. vulneris, restituenda sunt haeredibus quibuscumque, quia ad illas habebat ius defunctus ante mortem. Ita DD. citati.

RESOL. LXXIII.

An homicida teneatur restituere damnus quod per accidens familiaribus, & amicis occisus eius morte sequuntur sit: Ex part. 5, tr. 4. Res. 56.

Affirmatiue responderet Petrus Nauarra de restitu. lib. 4. cap. 1. n. 76. Azorius part. 3. lib. 5. cap. 3. quest. 11. Philippus Faber de restitu. in 4. sentent. dist. 15. quest. 3. di. p. 52. cap. 2. numer. 77. & Valquez opus. de restitu. cap. 2. §. 3. dub. 7. num. 24. vbi sic ait. In hac re mihi videtur, quod non tantum parentibus, filiis, vxori, est restitutio facienda damnorum, vti istis omnes fatentur, sed etiam amicis, & aliis consanguineis defuncti, quibus alias defunctus ex iustitia non tenebatur, si tamen probabile erat defunctum, si vixisset, alimenta daturum, vel alia bona opera facturum, hoc, inquam, verum est, quando huius magna erat probabilitas, vt pote quia defunctus iam firmiter decreuerat consanguineum, vel amicum domi alere, tunc enim istis est restituendum tantum, quanti aestimaretur spes illa probabilis, quam habebat. Ratio istius est, quia sicut ille, qui per vim, vel fraudem impedit aliquem a consecutione boni alicuius legati, v. g. quod probabiliter conserueretur, auocans animum illius, qui conferre decreuerat beneficium, vel legatum, vel quid simile, tenetur ad restitutionem illius, quo spes illa aestimaretur arbitrio prudentis, quamuis ad illam non haberet ius ille, qui eam sperabat, solum quia vi, aut fraude impeditus fuit, quod late docuimus in materia de beneficiis; ita ille, qui occidit alium, qui amicis decreuerat aliquid conferre, vi impedit illud commodum, quod alij conseruerentur ex defuncto: ergo tenetur ad restitutionem illius. Haec ratio euidens est, & colligitur aperte ex doctrina illa de impediendo per vim collationem alicuius commodi; quae omnium consensu verissima est. Haec Valquez.

2. Verum ego contrariae sententiae tanquam probabiliori adhaereo, quam teneat Lessius lib. 2. c. 9. dub. 26. numer. 154. Sorus de iust. lib. 4. quest. 6. art. 3. circa tertium argumentum. Salon. in 2. 2. quest. 62. art. 2. controu. 7. Becanus de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. q. 14. de restitu. concl. 2. Caestlin. in compend. Theol. moral. tract. 10. cap. 3. num. 2. Strouersdoff de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. q. 68. disp. vnic. num. 4. concl. 1. Molina de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 83. num. 6. vbi sic ait. De aliis autem quos interfecit ex sua liberalitate sustentabat, quibus uel elemosinas, aut beneficia alia tribuebat, dicendum est non videri homicidam teneri eis ad restitutionem, esto cognati illius essent; quicquid Adrian. Scot. & alij in contrarium asseruerint. Ratio autem est, quoniam id illis non erat debitum, quasi ius ad illud haberent, neque mors interfecto fuit illata animo priuandi eiusmodi homines emolumento, quod ex occiso sperabant, verisimiliterque in futurum percepissent, sed accidit id inde praeter interfectoris intentionem sequi. Quia ergo quae eiusmodi homines ab interfecto percepturi erant, connexionem non habent cum vita illius in ratione debiti, vt habent, quae illi alij percepturi

Sup. hoc in Res. seq. §. 2. Notandum est.

L. 3. cepturi

An homicida teneatur restituere damnum creditoribus occisi? Ex part. 5. tr. 4. Rel. 57.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Laymann *de iust. tom. 4. tr. 3. disputat. 8. numer. 8.* vbi sic ait. Minus dubium est de creditoribus iniuste interfecti si aliquando eueniat vt propter eam iniustam mortem illi aliquid non recuperet eorum, quæ interfectus ipse debebat, quod tamen recepturi fuissent, si ille interfectus non fuisset. Etenim hoc debuit teneatur vxori ac filiis eius, quem iniuste interfecit, emolumentum verum exita interfecto, quo ipsos priuauit, longè cum maiori ratione teneatur restituere hoc aliud. Nec refert si quæ dicat, damnum hoc creditorum non fuisse intentum ab homicida, sed per accidens, præterque ipsius intentionem esse sequutum. Nam similiter damnum vxoris ac filiorum fuit sequutum per accidens, & præter intentionem homicidæ, & nihilominus teneatur illud restituere, quia connexum erat cum morte iniusta interfecti, & contrarium eius damni magis erat debitum ab interfecto, quam damnum vxoris ac filiorum. Item sicut damnum vxoris ac filiorum censetur voluntarium comparatione interfectoris, vt teneatur illud restituere, nihil impediens, quod non attenditur, an interfectus vxorem ac filios haberet, & quod id ignorauerit, quoniam ex ipso, quod cum peccato vult mortem interfecti, censetur imputari velle esse eorum, vt illa restituere teneatur, quæcumque damna sua sunt sequi ex tali morte, si ex illa re ipsa sequantur, idem omnino cernitur comparatione damni creditorum interfecti. Ita Molina, satis quidem probabiliter.

Sed ego negatiuam sententiam probabilem puto, quam tenet Salon. in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 1. c. 1. & Sotus de iust. lib. 4. q. 6. a. 3. ad 4. Becanus de iust. & iure in 22. D. Thom. q. 14. de restit. conel. 1. Celsus in compend. Theolog. moral. tract. 10. c. 3. num. 2. Filiolus tom. 2. tract. 3. cap. 8. num. 209. & Lessius lib. 2. c. 9. dub. 26. n. 151.

2. Probatur primò: nam planè per accidens obtinet damnum creditoribus, non enim illa actio occisionis ex natura sua, vel vt plurimum est illis damno, ergo non est iniuria in illos.

3. Secundo, quia creditor non habet ius in debitore, nisi quantum extendunt se bona, quæ actu habet, vel quæ verisimiliter erat habiturus: ergo cum homicidam restituit hæredibus, in quos obligatio defuncti transfertur, ea, quæ ipse putabatur lucraturus, non facit iniuriam creditoribus, possunt enim ab hæredibus satisfactionem petere.

4. Tertio creditor non est ita coniunctus debitori, vt damnum quod huic fit, debeat censi fieri creditori, non solum per accidens, seu ciuili modo ei coheret, qua ratione innumeri possunt cum ipso coniungi. Absurdum autem videtur omnes eos, qui cum ipso contra hunc, habere ius iustitiæ in ipsius inimicum, ne ipsum occidat. Confirmatur, quia qui cum aliquo confum occidat, debent videre an ille habeat sufficientia bona, vel certè curare, vt det sufficientem cautionem, quod si non fecerint, sibi imputent, non enim teneatur inimicus ex iustitiâ tam procul respicere.

5. Quarto, non videtur hæc obligatio vlti recepta, imò communi hominum iudicio, non censetur homicida

cepturi erant, neque mors ex intentione aduenit contrahendi iniuri, quod eiusmodi homines habent ad accipiendam quod sibi quibus ex liberalitate conferre voluerit, quasi homicida intenderit id impedire, sed per accidens est secutum, non secus ac si mors alia ex causa eidem eueniret; consequens perfectò est, vt homicida restituere non teneatur emolumenta, quæ eo modo morte iniusta per accidens impediuit. Possumus verò id confirmare, quoniam nullus dicit, homicidam restituere teneri amicis interfecti, quæ sperabant ab illo ex liberalitate accipere, eo quod soleret eos inuitare, aut dona ad illos mittere, vel illis concedere quod ab eo petebant, neque item dicit, teneri restituere famulos, quæ vltra stipendium emeritum, sperabant ab illo in posterum accipere, vel commoditatem, quam in illius domo erant habituri: neque id affirmant Scotus, Adrian. & alij, quos impugnamus, sed solum loquuntur de cognatis, qui sustentationem ab interfecto accipiebant; cum ergo interfectus ex mera liberalitate sustentaret eos suos cognatos, qui non sunt de illorum numero, quos commemorauimus, non secus atque ex liberalitate sustentabat suos amicos ac famulos, neque eiusmodi cognati habeant plus iuris ad emolumenta quæ ex interfecto erant in futurum percepturi, quam amici, aut famuli consequens perfectò est, vt iniustus interfector non plus teneatur ea de causa cognatis illis restituere, quam teneatur amicis, aut famulis interfecti. Hucvique Molina.

RESOL. LXXIV.

An homicida teneatur restituere damnum illatum creditoribus pro morte occisi?

Et an homicida teneatur ad aliquam restitutionem familiaribus, & clientibus, si damnum aliquod ex morte occisi illis prouenerit?

Et an si maritus aliquem deprehensum in adulterio occidit, in conscientia teneatur restituere damna ex morte occisi sequentia. Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Rel. 54.

Sup. hoc in Rel. seq.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Molina *de iust. tract. 3. disp. 8. n. 8.* Et ratio est, quia occisus maiori obligatione iustitiæ tenebatur erga creditores, quam erga parentes, vxorem, & filios; & ideo his alimenta, & hæreditas non præstatur, nisi solutis creditoribus. Ergo si homicida, vt omnes fatentur, teneatur damnum resarcire, quod vxori, liberis, parentibus occasione homicidij accidit; multò magis creditoribus, si ob tale homicidium debito suo priuati fuerant, dicendum est ad restitutionem teneri.

Sed his non obstantibus ego contrariam sententiam tenco cum Salonio in 2. 2. quæst. 6. art. 2. conel. 8. Lessio lib. 2. cap. 9. dub. 16. & aliis, penes quos rationes huius sententiæ videbis.

Sup. hoc in Rel. præterita.

2. Notandum est tamen, hic obiter primò, homicidam neque teneri ad villam restitutionem familiaribus, vel clientibus, si damnum aliquod ex morte occisi illis prouenientiam occisus supradictis ad nihil tenebatur ex iustitiâ, sed ex liberalitate operabatur. Et ita tenent Sotus lib. 4. quæst. 6. art. 3. circa 3. argum. Molina *de iust. tr. 3. disp. 8. n. 6.* Lopez in *tr. iust. part. 1. cap. 72.* Lessius & Salonius *vbi supra*; quidquid in contrarium asserant Vasquez *opusc. de rest. c. 2. §. 3. dub. 7.* & Petrus Navarra *de restit. lib. 4. c. 1. n. 76.*

Sup. hoc latè in 105. tr. 4. Rel. 115. §. Sed hæc opinio, &c.

3. Notandum secundò, quòd si maritus aliquem deprehensum in adulterio occidit, in conscientia non teneatur restituere damna ex morte occisi sequentia, donec ad iudicem causa delata cognoscatur, vtrum in peccatum delicti, atque iniuriæ compensationem restitutio ipsi remittenda sit, necne. Ita Molina *tr. 3. disp. 8. n. 10.* & alij.